

Asia: VN/27236/2020

Kansallista yritysvastuulakia koskeva arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1) Lausuntonne yleisesti arviomuistiosta.

Kesko Oyj kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Työ- ja elinkeinoministeriön laatimasta arviomuistiosta. Vaikka arviomuistiossa voitiin huomioida vain osittain Euroopan komission 23.2.2022 julkaisema direktiiviehdotus, arviomuistio kattavana ja laadukkaasti laadittuna vastaa sisällöltään sen luvussa 2 asetettuihin tavoitteisiin.

Arviomuistiossa esitetyn näkökulman mukaisesti kansallisen sääntelyn rajalliset vaikutusmahdollisuudet sekä tarkempaa arviointia edellyttävät kansalliseen lainvalmisteluun liittyvät olennaiset kysymykset puoltaisivat maltillista suhtautumista nopeaan kansallisen sääntelyn valmisteluun. Yhtenä näistä kysymyksistä tulisi olla erityisesti kansallisen lainsäädännön soveltamisala.

Arviomuistion lähtökohtana on ollut kansallinen velvoite, joka koskisi suomalaisten yritysten rajat ylittävää toimintaa. Muistiossa mainitaan mahdollisuudesta kohdistaa kansallisella lainsäädännöllä asianmukaisen huolellisuuden velvoitteet myös kaikkeen Suomessa tapahtuvaan toimintaan, minkä osalta kattavaan oikeudelliseen arviointiin olisi varattava vähintään puolitoista vuotta aikaa (s. 147).

Arviomuistion mukaan EU-alueen yritysten yhteisenä etuna voidaan pitää niiden toimintaympäristön yhdenvertaista sääntelyä (s. 139). Tällaista sääntelyn harmonisointia tavoittelevan Euroopan komission direktiiviehdotuksen (2022/0051 (COD), art 2.1–2.2) mukaisesti direktiivin suunniteltuun soveltamisalaan tulisivat kuulumaan 1) jäsenvaltioissa perustetut ja määritellyt liikevaihtorajat ylittävät yritykset sekä 2) muut yritykset, joilla on määritellyt liikevaihtorajat ylittävää toimintaa Euroopan unionin alueella. Tämä puoltaisi vastaavanlaisen lähestymistavan valitsemista mahdollisen kansallisen lainsäädännön soveltamisalan osalta, mikä siis edellyttäisi arviomuistion mukaisesti kattavaa ja pitkäkestoista oikeudellista arviointia uuden lainsäädännön suhteesta muuhun kotimaista toimintaa koskevaan sääntelyyn.

Direktiiviehdotuksen subsidiariteettiperiaatetta käsittelevän johdanto-osan (s. 13) mukaan jäsenvaltioiden laatima kansallinen sääntely ei todennäköisesti ole riittävää ja tehokasta EU:n näkökulmasta. Lisäksi arviomuistiossa on tunnistettu todennäköinen riski (s. 139) siitä, että mahdollinen kansallinen sääntely ehtisi olla voimassa vain lyhyen aikaa ennen kuin sitä tulisi muuttaa EU-sääntelyn johdosta.

Ihmisoikeuksien ja ympäristövastuun toteutumisen varmistamisen tärkeys on jo pitkään edellyttänyt vastuullisilta yrityksiltä asianmukaisen huolellisuuden toteuttamista niiden omassa toiminnassa sekä toimitusketjujen hallinnassa. Direktiiviehdotuksen mukaan (Explanatory Memorandum, s. 2) suuret yritykset saavat asianmukaisen huolellisuuden toteuttamisesta myös kilpailuetua. On kuitenkin niin, että vastuulliselle yritykselle syy pyrkiä varmistamaan kaikessa toiminnassaan ihmisoikeuksien ja ympäristövastuun toteutuminen on se, että se on sen oma arvoperustainen valinta ja osa oikein toimimisen kulttuuria (ml. Code of Conduct, amforin BSCI Code ja vastaavat itsesääntelysitoumukset). Yritysten vastuullisuustoiminnan välillä on kuitenkin alueellisia ja muita eroja.

Yritysvastuusääntelyn tulee Euroopassa perustua EU-jäsenvaltioiden välillä niin sisällöllisesti kuin ajallisestikin harmonisoituun lainsäädäntöön. Sillä vältetään direktiiviehdotuksenkin mainitsema sääntelyn fragmentoituminen jäsenvaltioiden välillä ja mahdollistetaan 'level playing field' -tavoitteen toteutuminen. Näiden syiden johdosta Kesko ei näe perustelluksi edistää kansallista sääntelyä, kun EU-tasoinen sääntely etenee samaan aikaan.

2) Lausuntonne kansalliseen yritysvastuusääntelyyn ryhtymisestä.

-

3) Lausuntonne muistiossa esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista (velvoitteen sisältö, soveltamisala ja seuraamusjärjestelmä).

-

4) Lausuntonne arviomuistiossa esitetyistä sääntelyn ihmisoikeus-, ympäristö- ja yritysvaikutuksista.

-

Wesanko Jyri
Kesko Oyj